

Bildande av naturreservatet Öster-Mörtarö i Östhammars kommun

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som markerats på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Naturreservatets namn ska vara Öster-Mörtarö.

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplan, bilaga 4, för naturreservatets långsiktiga vård.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald samt att skydda, vårda, bevara och återställa värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Det preciserade syftet med naturreservatet Öster-Mörtarö är att:

- bevara och vårda öppna samt trädbevuxna betesmarker, betade strandängar, hamlade träd, luckiga och betade skogar, grova och vidkroniga träd, brynzoner och odlingsrösen samt den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- återställa de delar av betesmarken som är påverkade av igenväxning,
- bevara områdets havsmiljö med grunda mjuk- och hårbottenar samt den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- vårda och bevara värdefulla reproduktionsmiljöer för groddjur,
- bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås på biogeografisk nivå för utpekade naturmiljöer och arter enligt Art- och habitatdirektivet,
- bevara de upplevelsemässiga värden som är förknippade med ett äldre kulturlandskap i skärgården,
- inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

2020-12-07

511-7958-18

Syftet ska uppnås genom att:

- inte tillåta skogsbruk eller exploaterande verksamheter,
- utföra röjning och hamling samt återinföra bete för att bevara och återställa artrika betesmarker, både trädbevuxna och öppna sådana,
- försiktigt friställa grova och vidkroniga träd,
- genomföra åtgärder som gynnar prioriterade arter, till exempel anpassa betet i tid och rum samt riktade skötselåtgärder i småvattenlokaler,
- vid behov utföra röjning för att hålla brynzoner och odlingsrösen fria från igenväxning,
- anpassa användningen av avmaskningsmedel för att minska negativ påverkan på insektspopulationer,
- införa förbud mot exploaterande verksamhet på stränder och i vatten. Grunda bottnar och vegetation som utgör viktiga reproduktionsmiljöer för fisk, ska skyddas från skador
- underlätta tillgängligheten till området och vidta åtgärder för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Skälen för beslutet

De prioriterade naturtyperna i naturreservatet utgörs av öppna och trädbevuxna betesmarker, betade strandängar samt grunda havsbottnar. Hävdade gräsmarker, luckiga och betade skogar, gamla, grova och vidkroniga träd, hamlade träd, brynzoner, odlingsrösen, död ved, småvatten samt naturliga trösklar i vatten är prioriterade strukturer. Ett flertal skyddsvärda arter är knutna till de prioriterade naturtyperna och strukturererna. Särskilt prioriterade artgrupper är kärlväxter, insekter och groddjur. Inom dessa artgrupper prioriteras bland annat flera hävdgynnade kärlväxter och arter av orkidéer samt gölgroda och salamandrar.

För att bevara och återställa områdets naturvärden är röjning av igenväxningsvegetation samt ett anpassat bete prioriterade åtgärder. Även försiktig frihuggning av grova, vidkroniga träd, plockhuggning och fortsatt hamling av träd är åtgärder som ska prioriteras. Betet ska anpassas i tid och intensitet för att gynna känsliga växter och pollinatörer. Biotopvårdande åtgärder av småvatten för att utveckla, nyskapa och bibehålla reproduktionslokaler för gölgroda och större vattensalamander ska också prioriteras. Allmänhetens friluftsliv och naturupplevelser i ett äldre kulturlandskap i skärgårdsmiljö är även de prioriterade bevarandevärden.

Det som kan påverka områdets värden negativt är bland annat upphört eller försvagat bete, för tidigt betespåsläpp, för hårt betestryck, igenväxning eller plantering av öppna marker, tätare krontäckningsgrad, upphörd hamling, skogsbruk,

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut

3(16)

2020-12-07

511-7958-18

markavvattning och förändrad hydrologi, igenväxning och föroreningar av småvatten, ökad näringsbelastning (gödsling, vinterbete, tillskottsutfodring i betesmark), minskad andel lövträd, brist på död ved, plöjning eller annan kraftig markstörning, skador på havsbottnar och vegetation, exploatering i form av bebyggelse, kraftledningar, master, vägar m.m., utsläpp eller spridning av bekämpningsmedel, avmaskningsmedel, olja och kemikalier.

Naturreservatet ingår i värdetrakten Norra Gräsö som är ett utpekat naturområde i den regionala Strategin för formellt skydd av skog i Uppsala län (2006). Kalkhaltiga äldre barrskogar är en skogstyp som är angiven som särskilt värdefull i värdetrakten.

Naturreservatet ingår i Natura 2000, vilket är EU:s nätverk för värdefull natur.

Genom att området skyddas som naturreservat bevaras dess höga naturvärden och friluftsvärden, samtidigt som möjlighet ges att genomföra skötselåtgärder för att bibehålla och ytterligare förstärka dessa värden.

2020-12-07

511-7958-18

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att

1. utföra skogsbruksåtgärder, såsom att avverka, röja, så, plantera, markbereda, bryta stubbar eller upparbeta vindfällen eller på annat sätt skada eller föra bort levande eller döda träd eller buskar, med undantag för
 - underhåll av väg GA:8 enligt Lantmäteriförrättning 0382-13/79, markerat på föreskriftskarta, bilaga 2. Underhåll av vägen innefattar röjning av träd, buskar och annan växlighet inom ett avstånd av två meter från vägområdets ytterkant samt att utföra siktröjningar.
 - fällning av träd eller kapning av grenar som utgör fara för människor, byggnad eller anordning efter överenskommelse med förvaltaren av reservatet, gäller även för byggnader och anordningar utanför reservatet,
 - uttag av högst 10 m³ ved och gagnvirke per år inom området markerat på karta, bilaga 2. Uttaget ska utgöras av träd av gran, tall eller björk som inte är grövre än 30 cm i diameter. Rötbrutna träd, torrträd, hålträd och döda liggande träd eller grenar får inte avverkas eller upparbetas. Uttaget får endast göras i samråd med förvaltaren,
2. uppföra byggnad, torn, mast, vindkraftverk eller anlägga väg, uppställningsplats för fordon, stig, spång, stängsel, brygga, båtplats, bro eller annan anläggning eller anordning, med undantag för
 - uppförande av stängsel vid beteshävd,
 - anbringa livräddningsutrustning och sjösäkerhetsanordningar,
3. anlägga mark- eller luftledning, ledning eller rör i vatten eller på botten,
4. förändra reservatsområdets topografi, batymetri, hydrologi, vattenomsättning, yt- eller dräneringsförhållanden, såsom att gräva, spränga, muddra, schakta, plöja, fylla ut, tippa, borra, dämna, underhållsrensa dike, dika, skyddsdika eller på annat sätt föra bort vatten, med undantag för,
 - åtgärder för vilka Länsstyrelsen lämnat tillstånd enligt föreskrift A18,
5. anordna upplag, deponera eller dumpa,

6. framföra motordrivet fordon, med undantag för
 - körning i samband med normalt brukande av jordbruksmark,
 - körning i samband med skötsel av betesmark och betesdjur,
 - körning i samband med uttag av ved,
 - körning med mindre fordon för uttransport av fälld älg, hjort eller vildsvin,
7. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
8. tillföra kalk eller växtnäringsämnen,
9. sätta upp eller upplåta plats för skylt eller liknande, med undantag för
 - vägskyltar,
10. harva, så eller odla upp slåttermark,
11. tillskottsutfodra, anlägga åtel eller utfodra vilt, med undantag för
 - stödåtgärder för hotad eller missgynnad art som utförs på uppdrag av Länsstyrelsen,
12. så eller inplantera växt-, svamp eller djurart/-stam, med undantag för
 - tamboskap i samband med beteshävd,
13. upplåta plats för ridning, camping, orienteringstävling eller liknande arrangemang, uppställning av husvagn, släpvagn eller motordrivet fordon,
14. skada stenmur eller odlingsröse,
15. röja, klippa eller bedriva täkt av alger, vass eller annan vattenvegetation,
16. bedriva vattenbruk för odling av djur eller växter,
17. låta djur som behandlas med avmaskningsmedel vistas i naturreservatet under behandlingsperioden samt en vecka därefter.

Det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

18. underhålla diken, markerat på föreskriftskarta, bilaga 2.

2020-12-07

511-7958-18

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas att tåla

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar uppförs och att följande åtgärder genomförs:

1. markering av naturreservatets yttergränser,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor och informationsskyltar,
3. anläggande och underhåll av parkeringsplatser, stigar, eldplatser, sittplatser och vedförråd,
4. naturvårdsinriktad plockhuggning, urglesning, röjning, frihuggning av grova och vidkroniga träd, hamling, ringbarkning samt huggning av mindre gläntor,
5. upparbetning och uttag av vindfällan och fällda träd,
6. naturvårdsinriktad restaurering och nyskapande av småvatten och kärr i syfte att gynna skyddsvärd groddjursfauna och evertebratfauna. Åtgärderna får inte medföra att andra skyddsvärda arter eller livsmiljöer påverkas negativt,
7. uppförande av stängsel och anpassat bete eller slätter,
8. åtgärder i anslutning till anordningar och anläggningar för friluftslivet i syfte att skydda anordningarna eller anläggningarna och värna människors säkerhet,
9. tillfälliga upplag i samband med reservatets skötsel,
10. utfordring av fågel eller däggdjur som stödåtgärder för hotad eller missgynnad art,
11. mekanisk bekämpning av invasiva eller för området främmande arter och stammar,
12. jakt på mink, räv och mårhund efter samråd med jakträttsinnehavaren,
13. undersökning av djur-, växt- och svamparter och andra naturförhållanden.

C. Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar,

2020-12-07

511-7958-18

2. gräva upp eller dra upp växter,
3. skada, plocka eller samla in vedsvampar,
4. insamla alger, annat än enstaka exemplar för artbestämning,
5. insamla insekter eller andra ryggradslösa djur annat än enstaka individer för artbestämning,
6. elda eller grilla på annan än av Länsstyrelsen särskilt iordningställd plats, detta omfattar även engångsgrillar. Friluftskök får dock användas i hela naturreservatet,
7. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
8. framföra motordrivet fordon, med undantag för
 - körning på vägar,
9. ställa upp motordrivet fordon, husvagn eller släpvagn eller liknande,
10. parkera annat än på angivna parkeringsplatser,
11. sätta upp tavla, skylt, affisch, markering eller permanent snitsla spår,
12. släppa ut avloppsvatten, barlastvatten, tankspolvatten eller annat flytande eller fast avfall från båt eller fartyg,
13. framföra vattenskoter eller motsvarande,
14. använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande.

Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna under A och C ovan gäller inte för

- förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att genomföra de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,
- Länsstyrelsen, eller av Länsstyrelsen utsedd uppdragstagare, att i uppföljnings- eller miljöövervakningssyfte utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial, eller annan dokumentation av växt- och djurliv inom naturreservatet,

2020-12-07

511-7958-18

- jakträttsinnehavaren att bedriva jakt inom ramen för jaktlagstiftningen, medföra okopplad hund samt framföra motordrivet mindre fordon i terrängen för uttransport av fäلت klövvilt,
- genomförande av undersökningar som inte skadar bevarandevärdena. För sådana undersökningar krävs dock Länsstyrelsens tillstånd,
- normalt underhåll av vägar (inklusive vägdiken),
- åtgärder och skyltning vid drift, underhåll, tillsyn och reparation av befintliga ledningsanläggningar och öppna ledningsgator tillhörande ledningsanläggning,
- personal inom polisen, sjukvården, räddningstjänsten eller kustbevakningen att vid insatser använda motordrivet fordon och hund och vid behov vidta andra åtgärder. Anmälan ska om möjligt göras till länsstyrelsen i förväg, annars snarast efter genomförandet.

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Naturreservatet Öster-Mörtarö är beläget på östra sidan av Gräsö, på Benön, i Östhammars kommun, ca 8 km norr om Gräsö kyrka. Området är en del av det småbrutna och ålderdomligt präglade jordbrukslandskap som ännu är levande på stora delar av Gräsö. Det historiska nyttjandet av området har skapat värdefulla naturmiljöer med en stor mångfald av arter knutna till ett öppet och brukat landskap och hela reservatet är att betrakta som ett biologiskt kulturarv. Här finns betade havsstrandängar och hagmarker med gott om hamlade träd samt skogsbeten med lång beteskontinuitet och örtrik flora.

Skogsbetena består av luckig, äldre och flerskiktad barrblandskog med omväxlande miljöer av hållmarker med martallar, örtrik grandominerad skog, sankar alpartier, öppna gläntor av före detta ängsmark samt strand mot havet. Marken är kalkrik och gynnsam för bland annat orkidéer och här växer exempelvis knärot, skogsknipprot, nästrot, fläcknycklar och tvåblad.

Den öppna betesmarken utgörs bland annat av en kalkpåverkad och örtrik gammal löväng, som gränsar till Mörtaröfjärdens vik. Vegetationen består av friska älväxing ängar med många hamlade askar och även äldre hamlade björkar. Lövängen är mycket artrik och här växer bland annat älväxing, gullviva, rödkämpar, blåklockor, slätterfibbla, kattfot, ormrot, jungfrulin och grönvit nattviol. Lövängen övergår i en smal men tydligt zonerad och välhävdat strandäng.

Den västra delen av reservatsområdet är mosaikartat med gamla inägomarker och trädbärande marker med varierande krontäckning samt långa stråk av brynzoner. Området har inte hävdats på flera år och vedartad igenväxtningsvegetation har växt in på de ohävdade gräsmarkerna och även de tidigare luckiga brynmiljöerna hotas av igenväxning.

2020-12-07

511-7958-18

Upplandskusten och Gräsö är en av få platser i Sverige som idag utgör den rödlistade gölgrödans utbredningsområde. Gölgrödan har levt kvar längs Upplandskusten som en följd av landhöjningens ständiga förlopp som snörper av mindre vikar så att nya småvatten bildas. Dessa havsnära och solbelysta småvatten har ett mycket gynnsamt lokalklimat och är en förutsättning för att den värmekrävande gölgrödan ska kunna fortleva. Östra Gräsö med sin grunda skärgård är i allra högsta grad präglad av den pågående landhöjningen som kontinuerligt skapar nya och unika livsmiljöer och lekområden för gölgrödor, vattensalamandrar och andra groddjur. Under 2018 restaurerades två våtmarker på Benön för att komplettera de befintliga småvattenlokalerna som finns i närområdet. En av våtmarkerna ligger inom naturreservatet, i reservatets östra del, ett hundratal meter in från stranden. Redan året efter att restaureringen genomfördes påträffades både gölgröda och mindre vattensalamander i den nya lokalen.

I naturreservatet ingår två marina områden; ett i Mörtaröfjärden utanför strandängarna i reservatets sydvästra del och ett utanför den östra udden. Områdets grunda mjuk- och hårdbottnar är värdefulla miljöer för bottenvegetation med associerad fauna av evertebrater och fisk. Det bedöms ha höga värden som lek- och uppväxtområde för varmvattenarter av fisk, så som abborre, gädda och gös.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNINGAR

Öster-Mörtarö utgör ett från naturvårdssynpunkt mycket värdefullt kulturlandskap och naturområde med hävdade trädklädda och öppna betesmarker med inslag av värdefulla brynzoner och strandängar samt småvatten och marina miljöer vilka hyser en stor mångfald av växt- och djurarter. För att områdets värden ska bestå, behöver området undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att områdets naturvärden påtagligt skulle skadas. Vidare behövs skötselinsatser för att naturvärdena ska bestå och stärkas. Länsstyrelsen bedömer därför att området bör skyddas som naturreservat.

Natura 2000

Naturreservatet ingår i EU:s nätverk för skyddade områden, Natura 2000, utpekat enligt 7 kap. 28 § miljöbalken och bidrar till bevarande av för området utpekade naturtyper och arter.

Hushållning med mark- och vattenområden

Naturreservatet berör ett område utpekat som riksintresse för naturvärden och friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Sådana områden ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Dessutom gäller särskilda bestämmelser för fritidsbebyggelse och vissa anläggningar i området enligt 4 kap. 4 § miljöbalken. Vattenområdet är utpekat som riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap. 5 § miljöbalken, vilket innebär att det ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande. Länsstyrelserna bedömer att beslutet är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna.

Översiktsplan

Enligt Östhammar kommuns översiktsplan (2016) är området för naturreservatet utpekade som skärgårdsområde där fritid och rekreation är prioriterat, med en restriktiv hållning till ny bebyggelse enligt 4 kap. miljöbalken. Delar av reservatsområdet är även utpekade som värdeområde för natur, fritid och kulturlandskap. Länsstyrelsen bedömer att beslutet om naturreservatet är förenligt med, den för området, gällande kommunala översiktsplanen.

Miljö kvalitetsmål

Länsstyrelsen bedömer att beslutet är förenligt med de av riksdag och regering beslutade miljö kvalitetsmålen. Beslutet bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålet Levande skogar genom att 26 hektar skyddsvärd skogsmark undantas från skogsproduktion och ges ett långsiktigt skydd. Reservatsbeslutet bidrar också till att uppnå miljö målen Hav i balans samt Levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv.

Friluftsmål

Länsstyrelsen bedömer att beslutet bidrar till att uppfylla flera av de av regeringen beslutade friluftsmålen, främst målen om Tillgång till natur för friluftsliv och Skyddade områden som resurs för friluftslivet.

Intresseprövning

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelserna att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsförmågor och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Dokumentation

År 2003 godkände regeringen Öster-Mörtarö som ett Natura 2000-område enligt EU:s art- och habitatdirektiv. I bevarandeplanen framhålls gamla betade skogar och betesmarker med hamlade träd och artrik flora i kustområde som viktiga bevarandevärden. På hösten 2018 skickade markägaren in en intresseanmälan om skydd (KOMET) till Länsstyrelsen med en önskan att Natura 2000-området, samt ytterligare mark- och vattenområden inom fastigheten, även ska skyddas som naturreservat.

Naturreservatet ingår i Länsstyrelsens utpekade objekt för Odlingslandskapets bevarandeområden. I Länsstyrelsens arbete med grön infrastruktur har området utpekats som värde trakt för skog och annan träd bärande mark, gräsmark eller annan öppen mark för örter, mossor och/ eller lavar, våtmark, marina miljöer samt kustmiljöer.

2020-12-07

511-7958-18

Avtal om ersättning

Avtal om intrångsersättning för aktuella delar av fastigheten har tecknats med de privata fastighetsägarna till fastigheten Öster-Mörtarö 1:3.

Inmätning av reservatsgräns

Reservatsområdet kommer att mätas in av Skogsstyrelsen.

Samråd

Samråd har enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten, samt enligt 25 och 25a §§ samma förordning med Östhammar kommun och Skogsstyrelsen.

Markägare och andra sakägare har, enligt 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., under september 2020 förelagts att inom en tid om minst en månad yttra sig över förslag till beslut om bildande av naturreservatet. Förslaget till beslut har dessutom remitterats till berörda myndigheter och organisationer.

Synpunkter på förslaget till beslut och Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Remissyttranden utan erinran mot beslut om bildande av naturreservatet har inkommit från Skogsstyrelsen, SGU, Svenska kraftnät, Sjöfartsverket och Kustbevakningen.

Östhammar kommun bedömer att syftet med naturreservatet är förenligt med kommunens önskade mark- och vattenanvändning i området och har inga synpunkter på hur markägarkontakter hanterats i ärendegången då initiativet till naturreservatet kommit från privat markägare samt att intrångsersättning redan har tecknats mellan staten och markägare. Kommun bedömer även att innehållet i skötselplanen stämmer in med önskad skötsel av naturtyperna. Anordningarna för friluftslivet önskar kommunen kommer till stånd så snart som möjligt, då de märkt av ett ökat intresse för friluftsliv och rörelse i naturen.

Östhammars Naturskyddsförening yttrar att detta är ett välkommet förslag för att skydda ett värdefullt naturområde präglat av bete.

Vattenfall Eldistribution AB har inkommit med ett yttrande där bolaget påpekar att de måste ha möjlighet att utföra drift och underhållsarbeten som erfordras vid pågående driftstörning utan samråd eller anmälan till reservatsförvaltaren. Vattenfall önskar ett förtydligande i föreskrifterna som rör undantag från att röja, gräva, förändra reservatets topografi och framföra motordrivet fordon, för att möjliggöra för åtgärder vid återkommande drift eller underhållsarbeten på befintliga ledningar och ledningsgator. Länsstyrelsen har gjort ett förtydligande under de generella undantagen från föreskrifterna A och C som omfattar åtgärder och skyltning vid drift, underhåll, tillsyn och reparation av ledningsanläggningar.

2020-12-07

511-7958-18

Ägarna till fastigheten Öster-Mörtarö 1:4, som har en gemensam fiskerätt i de marina delarna av naturreservatet, motsätter sig gränsdragningen i vattnet så som den ursprungligen var utformad. De menar att vattenområdet ägs gemensamt mellan tre fastigheter. Länsstyrelsen svar på detta är att endast fiskerätten är samfälld, vattenområdet i sig är enskilt och hör till fastigheten Öster-Mörtarö 1:3 enligt reglerna i Jordabalken 1:5. Fastighetsägarna till Öster-Mörtarö 1:4 anser vidare att gränsdragningen i vattnet bör appliceras med hänsyn till närmaste grannar för att undvika felaktigheter vid gränsdragningen. Länsstyrelsen har justerat vissa gränser efter diskussion med den som ansvarar för inmätningen från Skogsstyrelsen för att säkerställa att gränsen för naturreservatet blir korrekt. En fastighetsbestämning kommer också att utföras på vissa sträckor av gränsen.

Kungörelse

Beslutet kungörs i Uppsala läns författningssamling. Kungörelse införs även i ortstidningen Upsala Nya Tidning.

UPPLYSNINGAR

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart även om de överklagas.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Länsstyrelsen i Uppsala län är förvaltare av naturreservatet.

Öster-Mörtarö utgör ett Natura 2000-område enligt 7 kap. 27 § miljöbalken. Enligt 7 kap. 28a § samma balk är det förbjudet att utan tillstånd bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-områden.

I 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen anges bland annat att länsstyrelsen ansvarar för tillsynen ifråga om naturreservat. Ansvar kan enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken utdömas för brott mot områdesskydd och förseelse mot områdesskydd. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

I 4 § skogsvårdslagen (1979:429) anges bland annat att bestämmelser i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte ska tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter för naturreservatet. Det innebär till exempel att eventuella vindfällen och stormskadad skog lämnas orörda.

2020-12-07

511-7958-18

I 3 kap. 9 § Lag (2003:778) om skydd mot olyckor anges bland annat att när en räddningsinsats är avslutad ska räddningsledaren, om det är möjligt, underrätta ägaren eller nyttjanderättshavaren till den egendom som räddningsinsatsen har avsett om behovet av bl.a. bevakning. Behövs bevakning med hänsyn till risken för nya olyckor, men kommer bevakningen inte till stånd, får räddningsledaren utföra bevakningen på ägarens eller nyttjanderättshavarens bekostnad.

11 kap. miljöbalken handlar om vattenverksamhet. För vattenverksamhet kan det krävas tillstånd eller anmälan. Grävning, muddring, sprängning, anläggande av bryggor, bortledning av ytvatten, markavvattning, dämning eller andra åtgärder inom vattenområdet kan vara vattenverksamhet. Bestämmelser om vattenverksamhet och vattenanläggningar finns också i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd TSFS 2015:10 är det, med några undantag, förbjudet att släppa ut toalettavfall inom Sveriges sjöterritorium.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön, t.ex.

- Körning i terräng med motordrivet fordon enligt terrängkörningslagen (1975:1313),
- Vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259).
- Vissa växt- och djurarter är fridlysta enligt artskyddsförordningen (2007:845).
- Förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.
- Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön.
- Fornlämningar är skyddade enligt kulturmiljölagen (1988:950).
- Trafik i och på vatten regleras i sjötrafikförordningen (1986:300).
- Användande av vattenskoter regleras i förordningen (1993:1053) om användning av vattenskoter samt Länsstyrelsens i Uppsala län föreskrifter om avgränsning av allmänna farleder för vattenskoterkörning och områden där körning med vattenskoter får användas i Uppsala län (beslut dnr 523-8320-06).

HUR MAN ÖVERKLAGAR BESLUTET

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 5.

DE SOM MEDVERKAT I BESLUTET

Beslut har fattats av landshövding Göran Enander med naturvårdshandläggare Elin Larsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har även tf. länsråd Cecilia Magnusson, avdelningschef Lennart Nordvarg, enhetschef Jonas Bergman, länsjurist Anna Runius, planhandläggare Åsa Blomster och antikvarie Lennart Swanström medverkat.

Denna handling är godkänd i Länsstyrelsens elektroniska system och har därför inga namnunderskrifter.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Det geografiska läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga 3

Naturreservatets namn	Öster-Mörtarö
NVR-id	2053363
Kommun	Östhammar
Distrikt	Gräsö
Fastigheter	Öster-Mörtarö 1:3 (del av)
Natura 2000-område som berörs	SE0210313 Öster-Mörtarö
Lägesbeskrivning	Öster-Mörtarö ligger på östra sidan av Gräsö i Östhammars kommun, ca 8 km norr om Gräsö kyrka. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga 3 i beslutet
Centrumkoordinater (SWEREF99TM)	X: 690780, Y: 6702941
Kartblad Index 100 km	67G
Kartblad Index 5 km	67G 0j SV
Naturgeografisk region	25a Roslagens kust/skärgård
Huvudsaklig objektkategori	O, Odlingslandskap med ängar och betesmarker
IUCN-kategori	Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve)
Ägarkategori(er)	Privat
Areal (enligt KNAS)	Totalareal: 33,4 hektar, varav 29,0 hektar landareal och 4,4 hektar vattenareal
Naturtyper (enligt KNAS)	Barrblandskog 6,0 ha Barrsumpskog 0.3 ha Granskog 0.4 ha Hygge/Brandfält 1,9 ha Impediment 2,2 ha Lövblandad barrskog 1,3 ha Tallskog 12.3 ha Triviallövskog 1,0 ha Triviallövskog med ädellövsinslag 0.1 ha Ädellövskog 0.7 ha Betesmark 1,8 ha

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut

15(16)

2020-12-07

511-7958-18

	Övrig öppen mark 0,3 ha Exploaterad mark 0,3 ha Hav 4,4 ha Okarterat 0,5 ha
Förvaltare av naturreservatet	Länsstyrelsen i Uppsala län

BILAGOR

1. Beslutskarta
2. Föreskriftskarta
3. Översiktskarta
4. Skötselplan med bilagor
5. Du kan överklaga beslutet

Så här hanterar länsstyrelsen dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut

16(16)

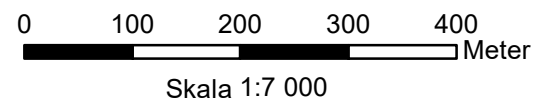
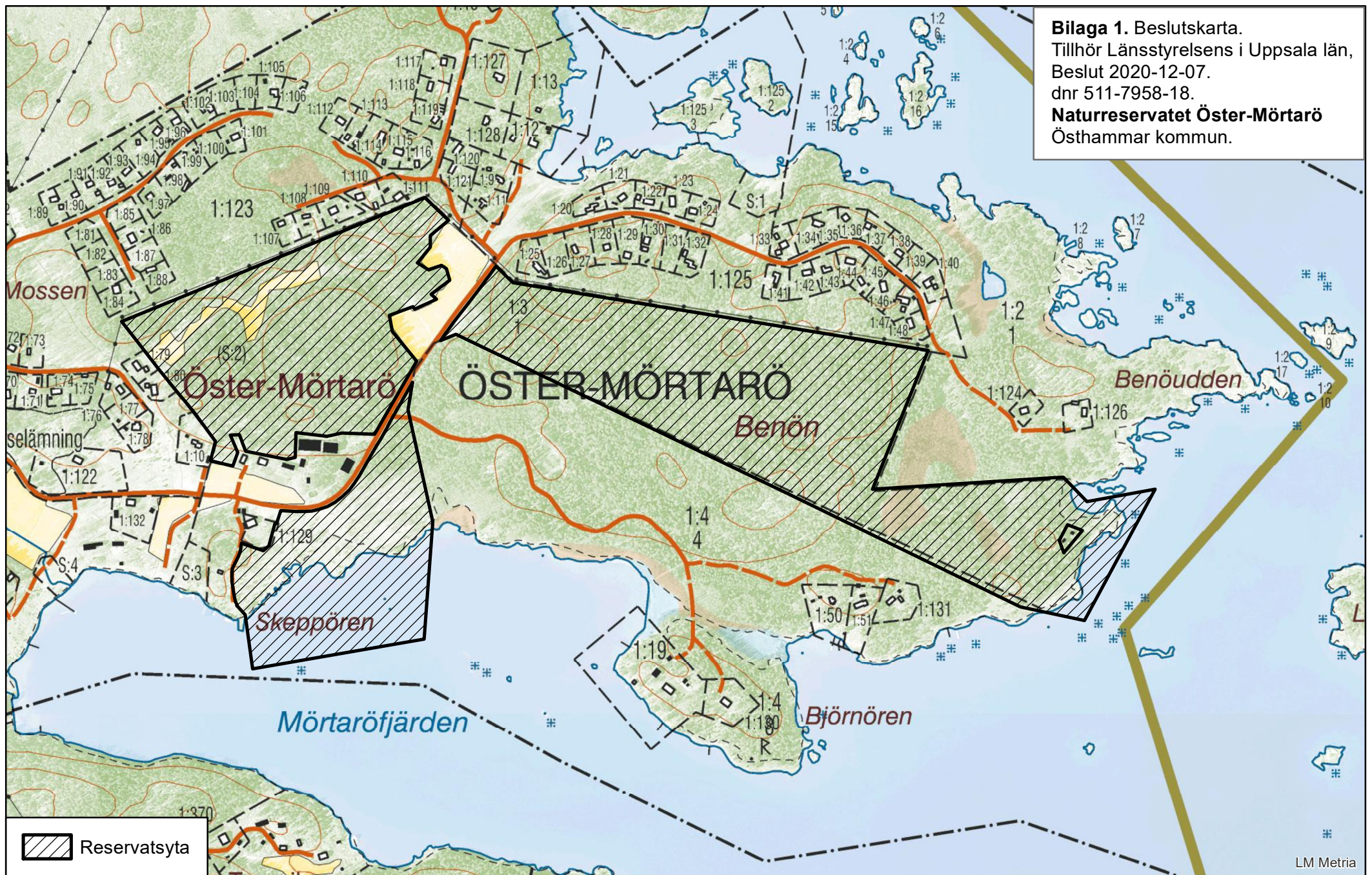
2020-12-07

511-7958-18

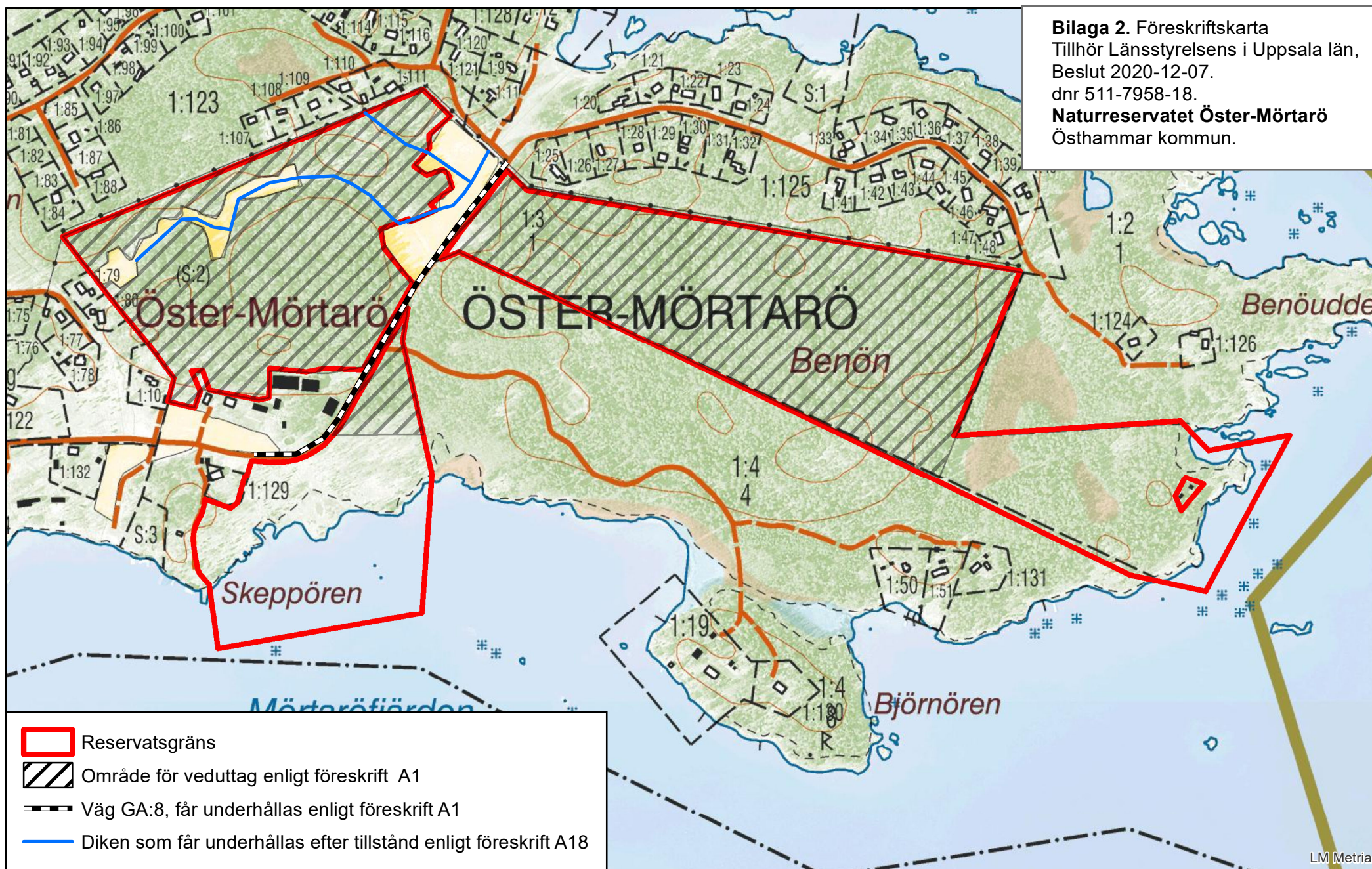
SÄNDLISTA

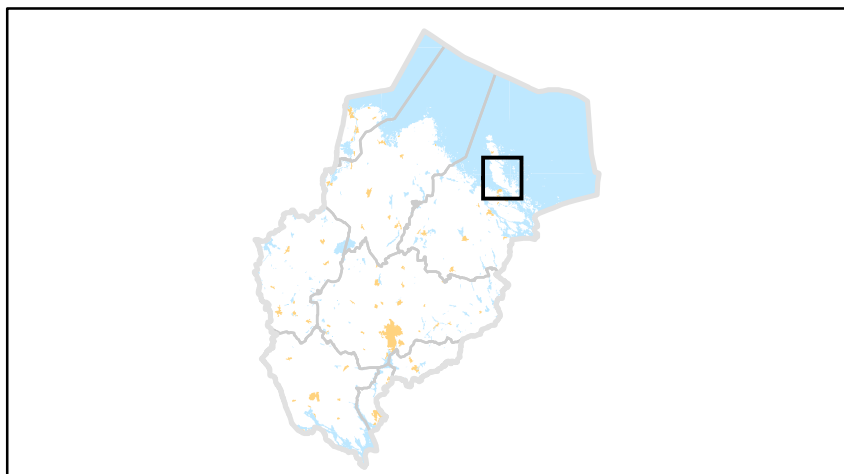
Sändlistan är borttagen i denna version eftersom den innehåller personuppgifter.

Bilaga 1. Beslutskarta.
Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län,
Beslut 2020-12-07.
dnr 511-7958-18.
Naturreservatet Öster-Mörtarö
Östhammar kommun.

Bilaga 2. Föreskriftskarta
Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län,
Beslut 2020-12-07.
dnr 511-7958-18.
Naturreseptatet Öster-Mörtarö
Östhammar kommun.

Bilaga 3. Översiktskarta.
Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län,
Beslut 2020-12-07.
dnr 511-7958-18.
Naturreservatet Öster-Mörtarö
Östhammar kommun.

© Lantmäteriet/Länsstyrelsen.

0 0,8 1,6 2,4 3,2 4
km

Skala 1:80 000

Skötselplan för naturreservatet

Öster-Mörtarö

Östhammars kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SKÖTSELPLANENS SYFTE	3
SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL	3
BESKRIVNINGSDDEL	5
Uppgifter om naturreservatet	5
Allmän beskrivning.....	6
Historisk och nuvarande markanvändning.....	7
Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper samt ansvarsarter	9
Områdets bevarandevärden.....	9
Biologiska värden.....	9
Geovetenskapliga värden	12
Kulturhistoriska värden.....	12
Värden för friluftslivet	12
Prioriterade bevarandevärden	12
KÄLLFÖRTECKNING	14
Publicerade skrifter	14
Digitala källor.....	14
Kartmaterial.....	14
PLANDEL	14
Övergripande skötsel	15
Beskrivning, bevarandemål och skötselåtgärder	15
Skötselområde A: Skogsbeten.....	16
Skötselområde B: Öppna betesmarker och strandängar	18
Skötselområde C: Trädklädda betesmarker	21
Skötselområde D: Grunda marina områden.....	22
Byggnader.....	23
Anordningar för friluftslivet.....	24
Upplysningar.....	25
Vägar (inklusive vägdiken)	25
Upplag m.m.	25
Rensning av diken.....	25
Jakt och fiske.....	25
Fornlämningar	25
UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER.....	25
UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	25
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER.....	26
BILAGA.....	27

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge anvisningar om hur reservatet ska förvaltas för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses. Skötselplanen kan, inom ramen för syfte och föreskrifter, justeras vid behov. Länsstyrelsen ansvarar för revidering och fastställande av skötselplaner.

SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald samt att skydda, vårda, bevara och återställa värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Det preciserade syftet med naturreservatet Öster-Mörtarö är att:

- bevara och vårda öppna samt trädbevuxna betesmarker, betade strandängar, hamlade träd, luckiga och betade skogar, grova och vidkroniga träd, brynzoner och odlingsrösen samt den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- återställa de delar av betesmarken som är påverkade av igenväxning,
- bevara områdets havsmiljö med grunda mjuk- och hårbottenar samt den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- vårda och bevara värdefulla reproduktionsmiljöer för groddjur,
- bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås på biogeografisk nivå för utpekade naturmiljöer och arter enligt Art- och habitatdirektivet,
- bevara de upplevelsemässiga värden som är förknippade med ett äldre kulturlandskap i skärgården,
- inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska uppnås genom att:

- ❖ inte tillåta skogsbruk eller exploaterande verksamheter,
- ❖ utföra röjning och hamling samt återinföra bete för att bevara och återställa artrika betesmarker, både trädbevuxna och öppna sådana,
- ❖ försiktigt friställa grova och vidkroniga träd,

- ❖ genomföra åtgärder som gynnar prioriterade arter, till exempel anpassa betet i tid och rum samt riktade skötselåtgärder i småvattenlokaler,
- ❖ vid behov utföra röjning för att hålla brynzoner och odlingsrösen fria från igenväxning,
- ❖ anpassa användningen av avmaskningsmedel för att minska negativ påverkan på insektspopulationer,
- ❖ införa förbud mot exploaterande verksamhet på stränder och i vatten. Grunda bottnar och vegetation som utgör viktiga reproduktionsmiljöer för fisk, ska skyddas från skador
- ❖ underlätta tillgängligheten till området och vidta åtgärder för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

BESKRIVNINGSDDEL

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn	Öster-Mörtarö
NVR-id	2053363
Kommun	Östhammar
Distrikt	Gräsö
Fastigheter	Öster-Mörtarö 1:3 (del av)
Natura 2000-område som berörs	SE0210313 Öster-Mörtarö
Lägesbeskrivning	Öster-Mörtarö ligger på östra sidan av Gräsö i Östhammars kommun, ca 8 km norr om Gräsö kyrka. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga 3 i beslutet
Centrumkoordinater (SWEREF99TM)	X: 690780, Y: 6702941
Kartblad Index 100 km	67G
Kartblad Index 5 km	67G 0j SV
Naturgeografisk region	25a Roslagens kust/skärgård
Huvudsaklig objektkategori	O, Odlingslandskap med ängar och betesmarker
IUCN-kategori	Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve)
Ägarkategori(er)	Privat
Areal (enligt KNAS)	Totalareal: 33,4 hektar, varav 29,0 hektar landareal och 4,4 hektar vattenareal
Naturtyper (enligt KNAS)	Barrblandskog 6,0 ha Barrsumpskog 0,3 ha Granskog 0,4 ha Hygge/Brandfält 1,9 ha Impediment 2,2 ha Lövblandad barrskog 1,3 ha Tallskog 12,3 ha Triviallövskog 1,0 ha Triviallövskog med ädellövsinslag 0,1 ha Ädellövskog 0,7 ha Betesmark 1,8 ha Övrig öppen mark 0,3 ha Exploaterad mark 0,3 ha Hav 4,4 ha Okarterat 0,5 ha
Förvaltare av naturreservatet	Länsstyrelsen i Uppsala län

Allmän beskrivning

Naturreseptatet Öster-Mörtarö är beläget på östra sidan av Gräsö, på Benön, i Östhammars kommun, ca 8 km norr om Gräsö kyrka. Området är en del av det småbrutna och ålderdomligt präglade jordbrukslandskap som ännu är levande på stora delar av Gräsö. Det historiska nyttjandet av området har skapat värdefulla naturmiljöer med en stor mångfald av arter knutna till ett öppet och brukat landskap och hela reservatet är att betrakta som ett biologiskt kulturarv. Här finns betade havsstrandängar och hagmarker med gott om hamlade träd samt skogsbeten med lång beteskontinuitet och örtrik flora.

Skogsbetena består av luckig, äldre och flerskiktad barrblandskog med omväxlande miljöer av hållmarker med martallar, örtrik grandominerad skog, sankar alpartier, öppna gläntor av före detta ängsmark samt strand mot havet. Marken är kalkrik och gynnsam för bland annat orkidéer och här växer exempelvis knärot, skogsknipprot, nästrot, fläcknycklar och tvåblad.

Den öppna betesmarken utgörs bland annat av en kalkpåverkad och örtrik gammal löväng, som gränsar till Mörtaröfjärdens vik. Vegetationen består av friska älvväxingångar med många hamlade askar och även äldre hamlade björkar. Lövängen är mycket artrik och här växer bland annat älvväxing, gullviva, rödkämpar, blåklöcker, slåtterfibbla, kattfot, ormrot, jungfrulin och grönvit nattviol. Lövängen övergår i en smal men tydligt zonerad och välhävdad strandäng.

Den västra delen av reservatsområdet är mosaikartat med gamla inägomarker och trädbärande marker med varierande krontäckning samt långa stråk av brynzoner. Området har inte hävdats på flera år och vedartad igenväxtningsvegetation har växt in på de ohävdade gräsmarkerna och även de tidigare luckiga brynmiljöerna hotas av igenväxning.

Upplandskusten och Gräsö är en av få platser i Sverige som idag utgör den rödlistade gölgrödans utbredningsområde. Gölgrödan har levt kvar längs Upplandskusten som en följd av landhöjningens ständiga förlopp som snörper av mindre vikar så att nya småvatten bildas. Dessa havsnära och solbelysta småvatten har ett mycket gynnsamt lokalklimat och är en förutsättning för att den värmekrävande gölgrödan ska kunna fortleva. Östra Gräsö med sin grunda skärgård är i allra högsta grad präglad av den pågående landhöjningen som kontinuerligt skapar nya och unika livsmiljöer och lekområden för gölgrödor, vattensalamandrar och andra groddjur. Under 2018 restaurerades två våtmarker på Benön för att komplettera de befintliga småvattenlokalerna som finns i närområdet. En av våtmarkerna ligger inom naturreseptatet, i reservatets östra del, ett hundratal meter in från stranden. Redan året efter att restaureringen genomfördes påträffades både gölgröda och mindre vattensalamander i den nya lokalen.

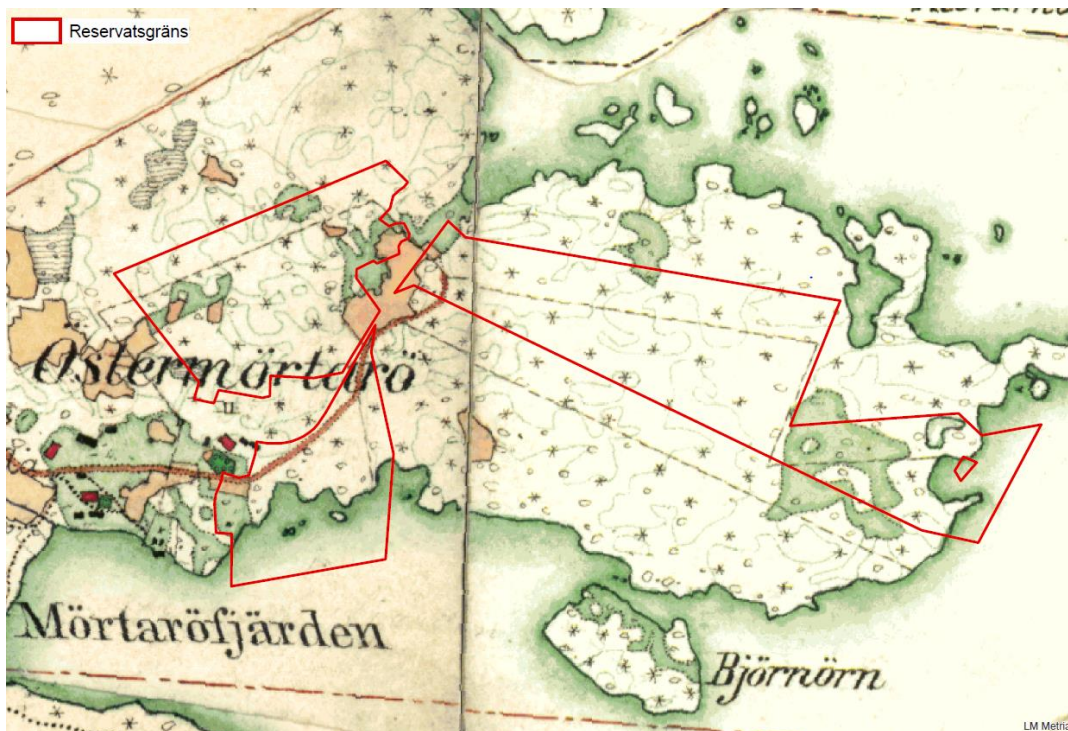
I naturreservatet ingår två marina områden; ett i Mörtaröfjärden utanför strandängarna i reservatets sydvästra del och ett utanför den östra udden. Områdets grunda mjuk- och hårbottenar är värdefulla miljöer för bottenvegetation med associerad fauna av evertebrater och fisk. Det bedöms ha höga värden som lek- och uppväxtområde för varmvattenarter av fisk, så som abborre, gädda och gös.

Historisk och nuvarande markanvändning

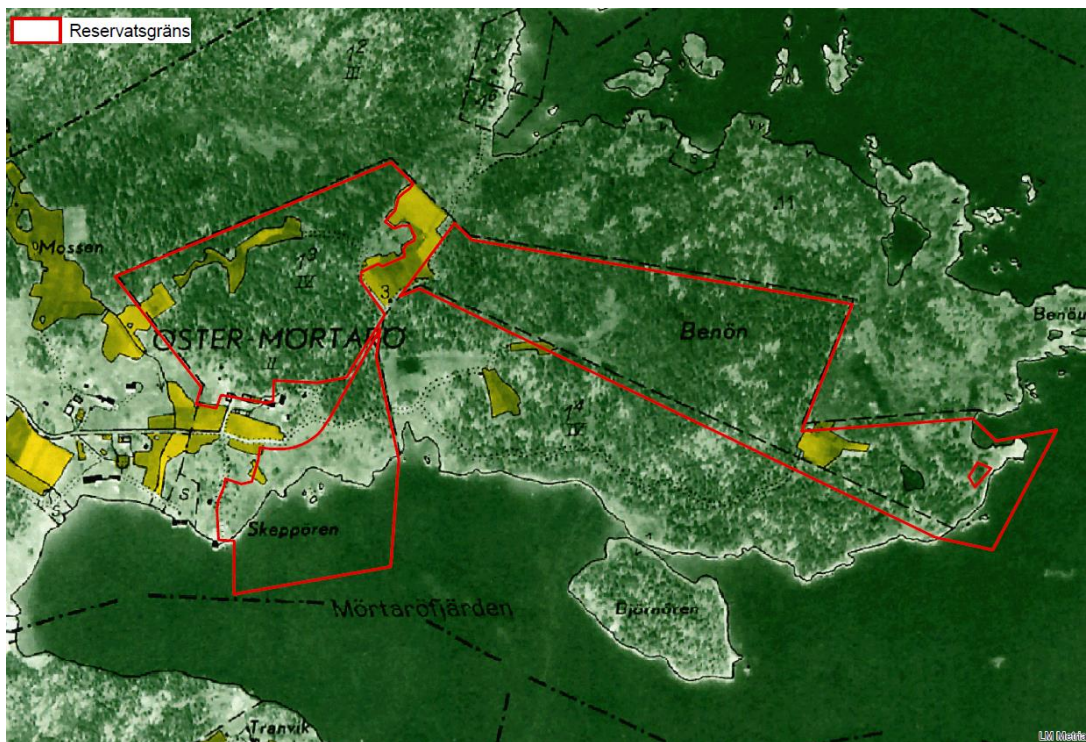
Landhöjningen av den svenska Östersjökusten bidrar till att området har en pågående naturlig förändring av den kustnära miljön. Grunda vikar och nya skär, öar och stränder stiger långsamt ur havet. Kustlinjen runt Gräsö utgörs av urbergsskärgård i bräckt vatten, vilket bara finns på ett fåtal platser i världen. De ekosystem som finns här är mycket ovanliga eftersom de utvecklats i ett vatten som varken är sött eller salt. Längs bottenarna breder ett särpräglat och variationsrikt landskap ut sig med bergklackar och sprickor med sten, grus och sand däremellan. På land är det också variation som präglar landskapet och fåglar, växter och insekter trivs i den omväxlande naturen.

Det är osäkert hur länge Gräsö har varit befolkad och brukats av människor. Lämningar och fynd från vikingatiden talar för att ön utnyttjades till viss del för jordbruk men kanske mest för jakt och fiske. Under 1500- och 1600-talen skedde en markant förändring i markanvändandet då odlingsmarkerna utökades.

Häradskartan från 1800-talet visar på skogliga utmarker och småskaliga odlingsmarker och slätterängar i reservatsområdet (figur 1). Några av jordbruksmarkerna brukas idag medan andra mindre odlingsmarker har vuxit igen. Kulturella spår finns dock kvar i form av igenvuxna diken och odlingsrösen. Den ekonomiska kartan från år 1953 visar att skogen inom reservatet har en liknande utbredning som idag (figur 2), även om skogen på 50-talet ser ut att ha varit något glesare. På kartan syns den våtmark som idag har restaurerats.

Figur 1. Häradskarta från 1800-talet visar på skogliga utmarker med småskaliga slätterängar och odlingsmarker.

Figur 2. Ekonomisk karta från 1953 visar på luckig, betespräglad skog med småskaliga jordbruksmarker.

Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper samt ansvarsarter

Åtgärdsprogram som berör hotade arter och naturtyper i reservatet är *Gölgroda* (2014-2019), *Kalktallskogar* (2009-2013) och *Skyddsvärda träd* (2012-2016). Gölgroda är även en ansvarsart för Uppsala län. Reservatet omfattas av flera ansvarsnaturtyper för länet; kalkbarrskog, havsstrandäng, grunda vågexponerade hårdbottnar samt grunda trösklade havsvikar.

Områdets bevarandevärden

Biologiska värden

I beskrivningen nedan är arter med prioriterade bevarandevärden understrukna.

Öster-Mörtarös föränderliga kustlandskap tillsammans med det historiska brukandet av området har ur naturvårdssynpunkt skapat en mycket värdefull naturmiljö. De biologiska värdena är främst knutna till hävdade öppna betesmarker, skogsbeten, havsstrandängar, småvatten och grunda havsbottnar samt till de arter som är knutna till dessa miljöer. Vidare utgör brynmiljöer, hamlade träd, gamla och grova träd samt död ved viktiga livsmiljöer för bland annat vedlevande insekter och svampar. De hävdade markerna ger förutsättning för en rik flora och den kalkrika marken gynnar många kärlväxter så som orkidéer och även mykorrhizabildande marksvampar. Några exempel på orkidéer som finns i reservatet är knärot, skogsknipprot, nästrot, skogsnycklar, Adam och Eva, grönvit nattviol, jungfru Marie nycklar och tvåblad.

De betespräglade skogarna hyser bitvis en örtrik och hävdgynnad flora med arter som exempelvis klofibbla, slätterfibbla, vårärt, sårläka, brudborste, humleblomster, liljekonvalj och ormbär. I de öppna betesmarkerna växer hävdarter som bland annat prästkrage, kattfot, mandelblomma, gullviva och blåklockor tillsammans med flera typiska arter knutna till kalkgräsmarker, exempelvis solvända, jungfrulin, krissla, ormrot, darrgräs, brudbröd och rödkämpar. På strandängarna förekommer naturligt störningspräglade arter så som majviva, havssälting, strandkrypa och smultronklöver.

Gölgroda, som är rödlistad, fridlyst, en ÅGP-art och även en ansvarsart för Uppsala län, har troligen länge funnits på Benön tack vare god tillgång till gölar, avsnörda havsvikar och hållkar. Till följd av det restaurerade småvattnet har gölgrodor etablerat sig även inom reservatets gränser. I småvattnet och i andra mindre hållkar på reservatets udde finns även mindre vattensalamander och större vattensalamander.

De öppna miljöerna med betesmarker och skyddade vikar är gynnsamma födosöksområden för hussvala som häckar i reservatets omgivningar.

Områdets betydelse för insekter och svampar är dåligt undersökt. Men i allmänhet är småskaliga jordbruksmiljöer med hävdade hagmarker och rik kärlväxtflora viktiga miljöer för pollinatörer, dyngbaggar och andra insektsgrupper. Död ved och kalkrik

mark ger generellt goda förutsättningar för skyddsvärda ved- och marksvampar. En inventering med fokus på dessa artgrupper skulle troligen leda till flera artfynd.

De marina områdena är mestadels grundare än tre meter och havsbotten består av både mjukt och hårt substrat, vilket ger goda förutsättningar för både kärlväxter och alger. Ångar av kärlväxter och kransalger är artrika och produktiva miljöer med många associerade arter av evertebrater. De utgör också en viktig livsmiljö för fisk och Mörtaröfjärden bedöms ha höga värden som lek- och uppväxtområde för varmvattenarter som abborre, gädda och gös. På mer vågexponerade hårbottenar växer alger och troligen finns även inslag av perenna tång- och rödalgsarter. Områdets marina naturvärden är dock bristfälligt undersökta.

Naturvårdsarter

Begreppet naturvårdsarter är en samlingsterm för arter som är extra skyddsvärda, genom att de indikerar att ett område har höga naturvärden eller i sig själva är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Idag omfattar detta begrepp juridiskt skyddade arter, typiska arter, rödlistade arter, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter. Typiska arter är arter vars förekomst indikerar s.k. gynnsam bevarandestatus hos aktuell naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv.

I reservatet har hittills 9 rödlistade arter och ytterligare 6 signalarter (arter som indikerar miljöer med höga naturvärden) påträffats. Därutöver tillkommer 18 typiska kärlväxter som är representativa arter för trädklädda betesmarker, kalkgräsmarker, silikatgräsmarker och/eller strandängar vid Östersjön.

Fåglar

<i>Delichon urbicum</i>	hussvala	VU §
-------------------------	----------	------

Grod- och kräldjur

<i>Pelophylax lessonae</i>	gölgroda	VU §	C A P
<i>Lissotriton vulgaris</i>	mindre vattensalamander	§	
<i>Triturus cristatus</i>	större vattensalamander	§	A P

Kärlväxter

<i>Antennaria dioica</i>	kattfot		t
<i>Brassica rapa</i>			
<i>subsp. campestris</i>	åkerkål	NT	
<i>Bistorta vivipara</i>	ormrot		t
<i>Briza media</i>	darrgräs		t
<i>Campanula rotundifolia</i>	liten blåklocka		t
<i>Centaureum littorale</i>	smalarun		t
<i>Crepis tectorum</i>	klofibbla	NT §	
<i>Dactylorhiza maculata</i>			
<i>subsp. fuchsii</i>	skogsnycklar	s §	

<i>Dactylorhiza maculata</i>			
<i>subsp. maculata</i>	jungfru Marie nycklar	§	
<i>Dactylorhiza sambucina</i>	Adam och Eva	§	t
<i>Epipactis helleborine</i>	skogsknipprot	s §	
<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	EN	
<i>Goodyera repens</i>	knärot	VU	
<i>Helianthemum nummularium</i>	solvända	NT	t
<i>Hypochaeris maculata</i>	slätterfibbla	VU	t
<i>Lathyrus vernus</i>	vårärt	s	
<i>Leucanthemum vulgare</i>	prästkragen		t
<i>Lysimachia maritima</i>	strandkrypa		t
<i>Melampyrum pratense</i>	ängskovall		t
<i>Neottia nidus-avis</i>	nästrot	s §	
<i>Neottia ovata</i>	tvåblad	s §	
<i>Plantago media</i>	rödkämpar		t
<i>Platanthera bifolia</i>	nattviol	§	t
<i>Platanthera chlorantha</i>	grönvit nattviol	§	
<i>Polygala vulgaris</i>	jungfrulin		t
<i>Polygala amarella</i>	Rosettjungfrulin		t
<i>Primula farinosa</i>	majviva	NT	t
<i>Primula veris</i>	gullviva		t
<i>Sanicula europaea</i>	sårläka	s	
<i>Saxifraga granulata</i>	mandelblomma		t
<i>Trifolium fragiferum</i>	smultronklöver		t
<i>Triglochin maritima</i>	havssälting		t

Teckenförklaring:

- F = Arten omfattas av EU:s fågeldirektiv
A = Arten omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv
s = Signalart enligt Skogsstyrelsen (2005)
§ = Arten är fridlyst i Sverige
P = Arten omfattas av ett åtgärdsprogram för hotade arter
C = Ansvarsart i Uppsala län
t = Typisk art enligt EU:s art- och habitatdirektiv

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan (2020):

- CR = Critically endangered Akut hotad
EN = Endangered Starkt hotad
VU = Vulnerable Sårbar
NT = Near threatened Nära hotad
DD = Data deficient Kunsaksbrist

Geovetenskapliga värden

Jordarterna på Gräsö och dess skärgårdsöar består av kristallint berg med inslag av morän. Moränerna är kalkhaltiga vilket gynnar en speciell flora.

Kulturhistoriska värden

Inom naturreservatet finns enligt fornminnesregistret tre kulturhistoriska lämningar

- Gräsö 475 – övrig kulturhistorisk lämning, sannolikt från 1900-talet.
Hamnanläggning.
- Gräsö 658 – bevakningsobjekt, belagt på karta åtminstone sedan 1733.
Bytomt/gårdstomt.
- Gräsö 665 – övrig kulturhistorisk lämning, med osäker datering:
järnålder – nyare tid. Smideslämning i form av grund/ässja.

Värden för friluftslivet

Naturreservatet bedöms ha höga värden för allmänhetens friluftsliv. Områdets naturmiljöer och kulturhistoria bjuder på betydelsefulla upplevelsevärden. Skärgårdsmiljön med dess möjlighet till bad och avskildhet i skog och på stränder bidrar till ett attraktivt besöksmål för allmänheten.

Området är lättillgängligt genom att en allmän väg går genom området. På norra sidan av Benön och nordost om reservatet finns ett välutbyggt sommarstugeområde som bidrar till att människor rör sig frekvent i omgivningarna i och kring naturreservatet, framför allt under sommarmånaderna. Det finns flera stigar i områdets östra del som bland annat leder ut till udden. En parkering längs med vägen skulle underlätta för besökare som vill nå reservatet med bil. En stig som leder från parkeringen ut till udden bör märkas upp och ingångar för att kunna passera stängslet i beteshagarna bör placeras ut på lämpliga platser.

Prioriterade bevarandevärden

Markslag och naturtyp: Öppna samt trädbevuxna betesmarker, betade strandängar, grunda mjuk- och hårdbottnar, laguner, våtmarker, gölar och hållkar, kalkrika gräsmarker, brynmiljöer.

Strukturer: Hävdade gräsmarker, luckiga och betade skogar, hamlade träd, gamla, grova och vidkroniga träd, brynzoner, odlingsrösen, död ved, småvatten samt naturliga trösklar i vatten.

Växt-, svamp- och
djursamhällen:

Hävdgynnad hagmarks- och strandängsflora, kalkgynnade
orkidéer och marksvampar, groddjur, insekter knutna
till öppna betesmarker.

Arter:

<i>Crepis tectorum</i>	klofibbla
<i>Dactylorhiza sambucina</i>	Adam och Eva
<i>Delichon urbicum</i>	hussvala
<i>Epipactis helleborine</i>	skogsknipprot
<i>Goodyera repens</i>	knärot
<i>Helianthemum nummularium</i>	solvända
<i>Hypochaeris maculata</i>	slätterfibbla
<i>Neottia nidus-avis</i>	nästrot
<i>Pelophylax lessonae</i>	gölgroda
<i>Pentanema salicinum</i>	krissla
<i>Platanthera bifolia</i>	nattviol
<i>Primula farinosa</i>	majviva
<i>Sanicula europaea</i>	sårläka
<i>Triglochin maritima</i>	havssälting
<i>Triturus cristatus</i>	större vattensalamand

Biologiskt kulturarv:

Gamla skogsbeten, hagmarker med lång
beteskontinuitet, hamlade träd.

Friluftsliv:

Upplevelsevärden i ett äldre kulturlandskap i
skärgårdsmiljö.

KÄLLFÖRTECKNING

Publicerade skrifter

- ArtDatabanken, 2020. Rödlstade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 2010, Gräsö östra skärgård – en litteratursammanställning över natur- och kulturvärden.
- Länsstyrelsen i Uppsala län och Skogsstyrelsen, 2006. Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län.
- Länsstyrelsen i Uppsala län. Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län. Meddelandeserien 2015:03.
- Länsstyrelsen i Uppsala län. 2016. Bevarandeplan för Natura 2000-område Öster-Mörtarö SE0210313.
- Naturvårdsverket 2009. Åtgärdsprogram för kalktallskogar 2009-2013. Rapport 5967.
- Naturvårdsverket 2009. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd 2012-2016. Rapport 6496.
- Naturvårdsverket. 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Rapport 6379.
- Naturvårdsverket 2014. Åtgärdsprogram för gölgröda 2014-2019. Rapport 6631.
- Nitare, J. (red.), 2019. Skyddsvärd skog- Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.

Digitala källor

- ArtDatabanken, Artfakta. <https://artfakta.se/artbestamning>
- Riksantikvarieämbetet, Fornlämningsregister. <https://app.raa.se/open/fornsok/>
- Skogsstyrelsen, Skogens pärlor. <https://www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor>

Kartmaterial

- Lantmäteriets digitala häradsekonomiska karta.
- Lantmäteriets digitala ekonomiska karta.

Muntliga uppgifter

- Inger Abrahamsson, markägare

PLANDEL

Övergripande skötsel

Målet med den övergripande skötsel bör vara att i stort sett hela naturreservatet, både skog och öppen mark, hävdas genom bete. För all betesmark, speciellt den öppna betesmarken, är det viktigt med ett anpassat bete. Ett för hårt betetryck kan missgynna vissa blomväxter, fjärilar, bin, humlor m.fl. Det bör därför vara möjligt att då och då göra uppehåll i betet eller hävda betesmarken mer extensivt i perioder. Det är på flera platser lämpligt att släppa på betesdjur relativt sent på säsongen med tanke på den rika vårfloran och dess insekter. Tillförsel av näringsämnen är också skadligt för områdets känsliga flora, det är därför inte tillåtet med stödutfodring eller gödsling i reservatet. För att skydda den dynglevande insektsfaunan får djur som har behandlats med avmaskningsmedel inte vistas i naturreservatet under behandlingsperioden samt en vecka därefter.

I de öppna betesmarkerna bör sly hållas undan och röjas vid behov. Brynzoner röjs vid behov för att hållas glesa, luckiga och fria från sly. De gamla hamlade lövträden fortsätter att skötas genom kontinuerlig hamling. Grova träd, särskilt i solbelysta brynmiljöer, kan med fördel friställas för att åstadkomma solbelysta trädstammar. Försiktig plockhuggning och friställning av grova träd kan utföras i de trädklädda betesmarkerna i syfte att återställa luckiga skogsmiljöer.

Småvatten som har restaurerats för att gynna groddjursfaunan ska hållas öppna och solbelysta samt fria från fisk och kräftdjur. Dessa rensas vid behov för att förhindra igenväxning. Möjligheten att skapa eller restaurera fler småvatten i naturreservatet bör övervägas. En reproduktionslokal för gölgroda i västra delen av reservatet skulle innebära att populationen på Benön knyts närmare ihop med populationen på Västermörtarö. Det är viktigt att nya lokaler inte har förbindelse med havet via något dike eftersom det då finns en risk att fisk vandrar upp till småvattnet.

Diket som avvattnar de gamla inägomarker i skötselområde C rensas för att återställa gräsmarkerna som på sina ställen har blivit tämligen blöta. Även det dike som avvattnar sommarstugeområdet som ligger norr om reservatets västra del får rensas, övriga diken tillåts växa igen för att bevara sumpiga och fuktiga partier i skogen. Vattenmiljöerna ska i övrigt inte påverkas negativt av mänskliga aktiviteter.

Invasiva och främmande arter bekämpas med mekaniska metoder i ett tidigt skede i samtliga skötselområden.

Beskrivning, bevarandemål och skötselåtgärder

Reservatet har delats upp i 4 skötselområden. För avgränsning av områdena A-D, se skötselområdeskarta, bilaga 4.1. Delar av reservatsområdet är mosaikartat och

gränsen mellan olika skötselområden är diffus. Mindre delar av skötselområdena kan avvika väsentligt från skötselområdet i stort.

Under bevarandemål anges en målareal för olika naturtyper enligt EU:s art- och habitatdirektiv, med EU:s fyrsiffriga kod för naturtypen inom parentes.

Skötselområde A: - Skogsbeten- 21,0 ha

Målnaturtyp: Trädklädd betesmark (9070)

Beskrivning: Reservatets skogsbetesmarker finns i två områden, ett område väster om vägen och ett område på Benön, öster om vägen. Betet upphörde under 2015, och har inte betats sedan dess, men dessförinnan har båda skogsområdena en historik av lång beteskontinuitet.

Delområde A1

Det västliga delområdet utgörs av skog som varierar mellan talldominerade hållmarkspartier och lägre partier med en blandning av tall och gran med ett visst inslag av björk och asp samt al i fuktiga partier. Skogen är gles och luckig med stor åldersvariation. Det finns relativt gott om död ved och enstaka hamlade träd. Skogen hyser en örtrik flora i de friska till fuktiga områdena med arter som ängskovall, liljekonvalj, blåsippa, ormbär och vårärt. Flera kalkgynnade arter av orkidéer uppträder i området, bland annat fläcknycklar, nästrot, skogsknipprot och knärot. Även betesgynnade växter som exempelvis jungfrulin, prästkrage, slätterfibbla och ärenpris finns spridda i området. Det finns en liten inägomark i den södra delen av skogsområdet som på grund av ett igenvuxet dike har blivit försumpat och är nu bevuxet av al.

Delområde A2

Det östliga delområdet består av en flerskiktad skog som domineras av tall på hållmarkerna, och gran i sänkorna, men det finns även inslag av bland annat asp, björk, al, ask och sälj. Några av sänkorna är vattenfyllda kärr eller gamla inägomarker som idag är igenväxande med sly eller helt igenväxta med alsly. Skogen har en relativt luckig karaktär, även om en yngre generation gran har gett upphov till viss förtätningar i somliga delar av skogen. I området finns också rester av hamlade björkar, gamla hägnadsrester samt odlingsrösen. Inom området uppträder flera kalkgynnade arter, exempelvis skogsnycklar, brudborste, skogsknipprot, och tvåblad. Betesgynnade växter som finns i större förekomster är jungfrulin, brudbröd, slätterfibbla och kattfot. I friskare till fuktigare partier växer kransmossa, skogskovall, liljekonvalj, humleblomster, vårärt

och ormbär. I den östra delen av delområdet finns ett småvatten som restaurerades genom utgrävning under 2018 i syfte att skapa nya lekvattnen för gölgroda. Vid en inventering som utfördes under 2019 observerades både gölgroda och mindre vattensalamander i den nya lokalen. Under 2020 kunde också en reproducerande population av vattensalamander konstateras i dammen. Stranden på udden utgörs av flata klippor med mindre hällkar.

Bevarandemål: Arealen Trädklädd betesmark (9070) är cirka 21 ha. Den trädklädda betesmarken präglas av en luckig skog med en kontinuitet av barrträdsdrag samt inslag av diverse lövträd. Graden av krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark. Området har ett påtagligt inslag av gamla tallar, granar och lövträd. Hamlade träd samt grova och spärrgreniga träd står relativt fritt. Småskaliga naturliga processer, som till exempel trädens föryngring, åldrande och avdöende samt luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Brynmiljöer ska hållas glesa, luckiga och fria från sly. Inslaget av skogsbete ska vara påtagligt och ska påverka dynamik och struktur. Det restaurerade småvattnet har en stor och solbelyst vattenspegel och en fint utvecklad vegetation i strandzonen. Vatten är även så pass djupt att det inte torkar ut på sommaren. Småvattnet är en viktig reproduktionslokal för gölgroda och för vattensalamandrar. Vidare utgör omgivande våtmarker viktiga födosöksområden för dessa. Diken i skötselområdet rensas inte utan tillåts att växa igen och bidrar på så vis till att återsumpas delar av skogen.

Skötselåtgärder: Löpande: Kontinuerligt skogsbete utan gödsling eller tillskottsfodring återinförs. Då ett för högt betstryck kan vara missgynnande för många av de prioriterade arterna bör betet regleras efter säsong och lokala förhållanden.

Plockhuggning, främst av den yngre generationen träd som uppkommit efter att skogsbetet upphört, kan utföras för att skapa en glesare och luckigare skog.

Brynzonerna, odlingsrösen och andra kulturlämningar, hålls fria från igenväxning genom röjning vid behov. Friställning av hamlade träd samt grova och spärrgreniga träd utförs vid behov.

Restaurering: Justeringar efter utgrävning och skötsel av småvattnet kan genomföras vid behov så att en öppen och solbelyst vattenspegel bibehålls och att småvattnet är så pass djupt att den inte riskerar att torka ut.

Figur 3. Skötselområde A1. Luckig och flerskiktad betespräglad skog.

Skötselområde B: Öppna betesmarker och strandängar- 3,2 ha

Målnaturtyp: Kalkgräsmarker (6210), Silikatgräsmark (6270), Strandängar vid Östersjön (1630)

Beskrivning:

Delområden B1

Delområdet utgörs av hävdpräglad gräsmark med kalkrik jordmån som har gett upphov till ett rikligt inslag av örter. Hagmarken har lång beteskontinuitet och betas även idag. Huvuddelen av hagmarken utgörs av en gammal löväng, som hyser en mycket artrik flora och ett stort antal hamlade askar, som fortfarande hamlas. Det finns också björkar som visar spår av tidigare hamling. För övrigt finns enstaka äldre och yngre tallar, dungar med klibbal, samt en och havtorn. I markvegetationen finns rikligt med hävd- och kalkgynnade växter, några exempel är älvväxing, gullviva,

darrgräs, jungfrulinarter, rödkämpar, slätterfibbla, kattfot, ormrot, stor blåklocka, krissla, solvända och grönvit nattviol.

I hagmarken finns också en relativt smal men tydligt zonerad strandäng som påverkas av havets vågor och isens skavande. Strandängen är även den välhävdat och här växer bland annat majviva, havssälting, strandmaskrosor, smultronklöver, smalarun och strandkrypa.

Delområde B2

Delområdet består av ett smalt stråk av öppen silikatgräsmark, som utgör en gammal inägomark som betats under lång tid. Gräsmarken har även slåtrats några år efter att betet upphörde, men har varit ohävdad under de senaste åren. Diket som avvattnat inägan är igenväxt vilket har lett till att det har bildats blöta partier där alsly nu har vuxit upp. Hävdgynnade arter såsom gullviva, gulmåra och mandelblomma finns spridda i området.

Bevarandemål: Arealen Kalkgräsmarker (6210), Silikatgräsmark (6270) och Strandängar vid Östersjön (1630) utgör tillsammans 3,2 ha, varav arealen Kalkgräsmarker är minst 2,0 arealen Silikatgräsmark utgör minst 0,6 ha och arealen Strandäng vid Östersjön är minst 0,3 ha. Hagmarken präglas av kontinuerlig beteshävd som anpassas till naturtypernas hävd- och kalkgynnande flora och insekter. Betesintensiteten ska vara så väl avvägd att blomning och frösättning gynnas samtidigt som förna inte påverkar områdets karaktärsarter negativt. Täckningen av träd och buskar i delområde B1 ska vara sparsam till måttlig, vedartad igenväxningsvegetation ska hållas undan. Gräsmarken i delområde B2 är fri från vedartad vegetation.

Skötselåtgärder: Löpande: Kontinuerligt bete utan gödsling eller tillskottsfodring upprätthålls. Alltför kraftig störning som exempelvis tramp kan dock skada vegetationen. Betet måste därför anpassas noga för att undvika ett alltför hårt betetryck. Det bör vara möjligt att göra uppehåll i betet eller hävda betesmarken mer extensivt under perioder. Det är lämpligt att släppa på betesdjur sent på säsongen med tanke på insekter och den rika vårfloran.

Fortsatt regelbunden hamling av tidigare hamlade träd, med ett intervall på ca 5 år. Alsly röjs vid behov i delområde B1 för att förhindra en kraftig utbredning.

Restaurering: Rensa diket som avvattnar gräsmarken i delområde B2 samt röja bort den sly som vuxit upp i de försumpade delarna av gräsmarken.

Nyskapande: Skötselområde B2 skulle kunna lämpa sig som ett område där ytterligare ett småvatten kan anläggas. Möjligheten att gräva ett småvatten i den försumpade delen av området bör undersökas. Det skulle innebära en ny reproduktionslokal för gölgroda och vattensalamandrar, samtidigt som man skapar en damm där betesdjur kan vattnas. Det är viktigt att småvattnet inte har förbindelse med havet via något dike eftersom det då finns risk för att fisk vandrar upp i småvattnet.

Figur 4. Skötselområde B1. Hävdad löväng med hamlade askar.

Skötselområde C: - Trädklädda betesmarker- 5,2 ha

Målnaturtyp: Trädklädd betesmark (9070)

Beskrivning: Luckiga trädklädda betesmarker med skiftande brynmiljöer, flera i sydliga lägen. Täckningen av träd och buskar varierar i betesmarken, från mycket luckig skog med äldre tallar, hagmarksgrannar och björkar samt dungar med asp till tätare skog med ett högre inslag av gran. En och sälg finns spritt i området och även enstaka exemplar av oxel och apel förekommer. Vegetationen är örtrik och här växer blåsippa, smultron, piprör och örnbräken allmänt medan arter som fläcknycklar, grönvit nattviol, skogsknipprot, sårläka och vårärt förekommer fläckvis. Hävdgynnade arter såsom gullviva, gulmåra och mandelblomma är väl spridda i området.

I skötselområdet finns det flera odlingsrösen i brynzoner och även en gammal ängslada som sakta förfaller.

Bevarandemål: Arealen trädklädd betesmark (9070) utgör cirka 5,2 ha. Skötselområdet består av trädklädd betesmark med varierande grad av busk- och trädäckning. Vegetationen är präglad av ett anpassat bete och varierar i sammansättning beroende på skogens öppenhet. Skogen är gles till luckig med brynmiljöer som, särskilt i sydliga lägen, hålls glesa, luckiga och fria från sly.

Skötselåtgärder: Löpande: Kontinuerligt bete utan gödsling eller tillskottsodring. Alltför kraftig störning som exempelvis tramp kan dock skada vegetationen. Betet måste därför anpassas noga för att undvika ett alltför hårt betetryck. Det bör vara möjligt att göra uppehåll i betet eller hävda mer betesmarken mer extensivt under perioder.

Plockhuggning i syfte att behålla skogens luckighet samt röjning och gallring för att hålla brynzoner och odlingsrösen fria från igenväxning bör utföras vid behov.

Restaurering: Röja sly och igenväxningsvegetation i brynzoner. Friställa grova träd och skapa luckiga och solbelysta brynmiljöer.

Figur 5. Skötselområde C. Trädklädd halvvöppen mark i reservatets norra del.

Skötselområde D: - Grunda marina områden – 4,4 ha

Målnaturtyp: Laguner (1150), Stora vikar och sund (1160).

Beskrivning: Skötselområdet är mestadels grundare än tre meter och havsbotten består av både mjukt och hårt substrat. På mjukbottenarna finns goda växtförutsättningar för kärlväxter och kransalger och på mer vågexponerade hårbottenar växer alger och troligen finns även inslag av perenna tång- och rödalgsarter. Både tångbälten och ångar av kärlväxter och kransalger är artrika och produktiva miljöer med många associerade arter av evertebrater. De utgör också en viktig livsmiljö för fisk och Mörtaröfjärden bedöms ha höga värden som lek- och uppväxtområde för varmvattenarter som abborre, gädda och gös. Utanför Benöns udde finns en tämligen liten trösklad lagun. Laguner utgör grunda och avskilda vattenområden som generellt är viktiga rekryteringsområden för fisk samt födosöksområden för fåglar.

Bevarandemål Arealen Laguner (1150) är ca 0,2 ha och arealen Stora vikar och sund (1160) är ca 4,2 ha och ska inte minska annat än genom naturliga processer såsom landhöjning, havsnivåförändring och vegetationssuccession. Området har en naturlig bottenfauna och bottenvegetation. De vegetationsklädda bottarna erbjuder goda lek- och uppväxtmiljöer för fisk och lämpliga födosöksområden för sjöfågel. De grunda vattenmiljöerna präglas av en naturlig vattenomsättning och naturliga processer, såsom vattenståndsfluktuationer och ishyvling. Området är huvudsakligen opåverkat av fysisk exploatering och mänsklig påverkan. Vattenkvaliteten är god.

Skötselåtgärder: Kartläggning av bentiska arter och biotoper för att öka kunskapen om reservatets marina naturvärden.

Figur 6. Strandäng ut mot Mörtarövik.

Byggnader

Beskrivning: I skötselområde C finns en gammal ängslada som saknar tak och med väggar som långsamt förmultnar.

Bevarandemål: Inga bevarandemål finns för ängsladan.

Skötselåtgärder Ängsladan tillåts förfalla.

Anordningar för friluftslivet

Beskrivning: Inga anordningar och anläggningar finns ännu för friluftslivet. Däremot finns flera stigar i reservatets östra del som går genom beteshagen och ut till udden. Det finns ett par självstängande grindar längs med en större stig som leder in och ut ur hagmarken.

Bevarandemål: Lättillgänglig information om naturreservatet finns i området och denna bidrar till att förhöja upplevelsen av besöket. Reservatet stimulerar till naturupplevelser och ett aktivt friluftsliv. Områdets friluftsanläggningar och stigar är i gott skick och underlättar för besökare att uppleva området. Reservatets gräns är tydligt markerad enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.

Skötselåtgärder: Nyskapande:

- Anordna parkeringsplats och sätt upp P-skylt.
- Anordna en markerad stig från parkeringsplatsen, genom skogsbetesmarken och ut till udden. Vid några fuktiga partier utmed stigen kan eventuellt spänger behöva anläggas.
- Eventuellt upprätta eldstad, bänkar eller stockar att sitta på samt ett vedförråd på udden.
- Röja en rågång. Markera reservatets gräns med färg på träd samt med hörnstolpar.
- Sätta upp en informationsskylt vid parkeringsplatsen, och eventuellt på andra platser i reservatet.

Löpande:

- Upprätthålla en städad och välhållen parkering.
- Underhålla stigar och eventuella spänger.
- Städning av eldplats. Plockhuggning av yngre och medelåldriga träd till vedförrådet.
- Røjning av rågången. Förstärk målning på träd och underhåll av hörnstolpar.
- Byta ut skyltar vid behov.
- Tillsyn av anordningar

Upplysningar

Vägar (inklusive vägdiken)

Befintliga körvägar (inklusive vägdiken) inom reservatet får underhållas. Nödvändiga röjningar i anslutning till dessa får utföras. Inom ramen för underhåll ingår även förnyelse av stigslingor mellan parkeringsplatsen och reservatets udde och eventuella eldplats.

Upplag m.m.

Tillfälliga upplag får upprättas av förvaltaren i samband med skötsel av området. Förvaltaren får även ställa upp manskapsbodan i samband med skötselinsatser.

Rensning av diken

Diket som går genom naturreservatets norra del och avvattnar sommarstugeområdet som ligger nordväst om naturreservatet får underhållas. Det dike som avvattnar odlingsmarkerna i skötselområde C får rensas för att förhindra försumpning och igenväxning av den öppna betesmarken. Övriga diken inom reservatsområdet får inte underhållas. Tillstånd från Länsstyrelsen krävs vid åtgärd av diken som går genom Natura 2000-området och som på ett betydande sätt kan påverka miljön negativt i Natura 2000-området.

Jakt och fiske

Jakt och fiske får bedrivas i enlighet med gällande lagstiftning. Nya jakttorn och siktgator får ej uppföras. Utfodring av vilt är inte tillåtet.

Fornlämningar

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Åtgärder som rör forn- eller kulturlämningar ska ske i samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöansvariga.

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Länsstyrelsen ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärderna ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen. Status före och efter utförda skötselåtgärder ska dokumenteras.

UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning av bevarandemål i reservatet i enlighet med riktlinjerna i Naturvårdsverkets rapport Uppföljning av skyddade områden i Sverige och Länsstyrelsens översiktliga plan för uppföljning av skyddade områden i Uppsala län.

SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER

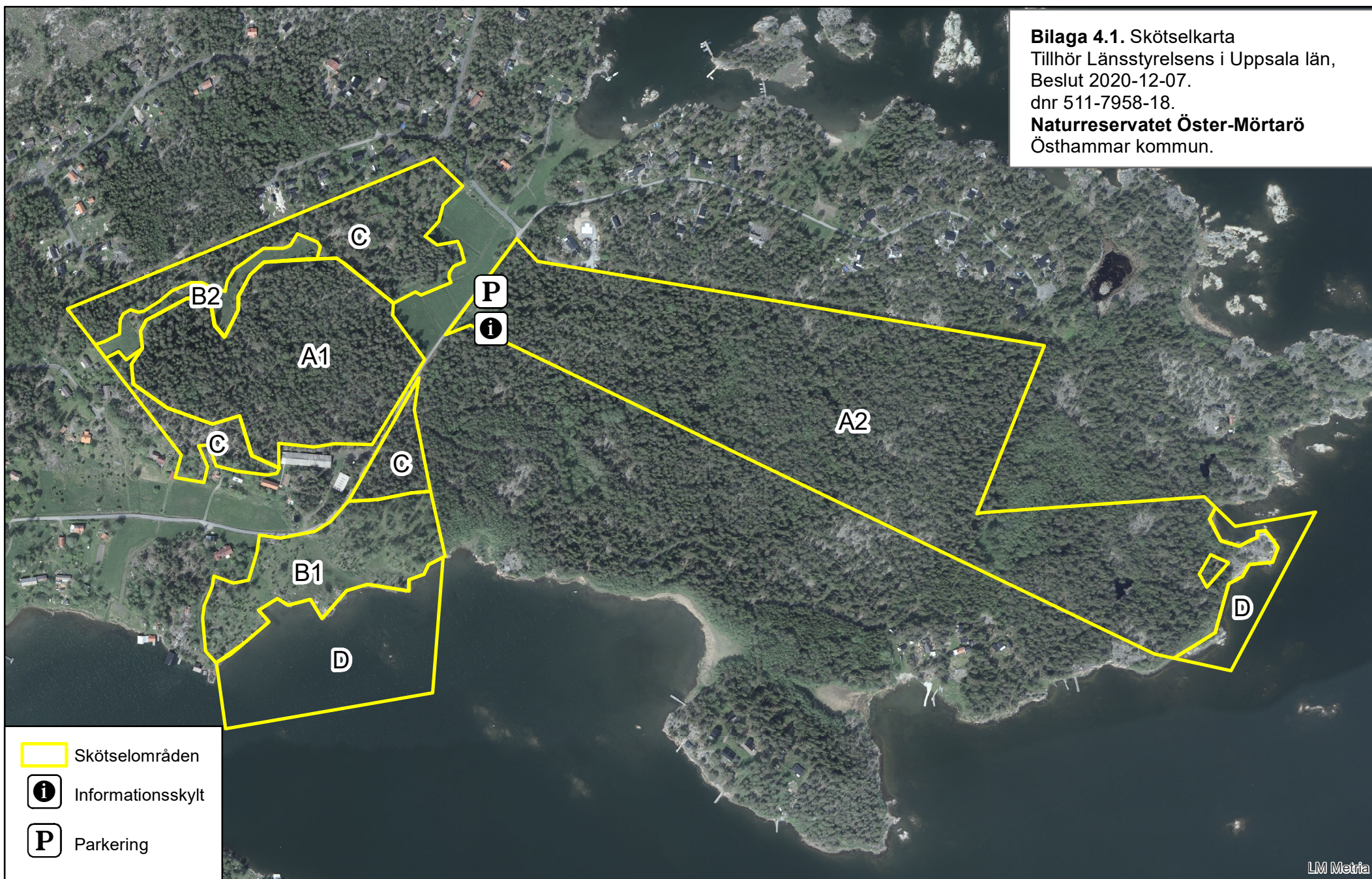
Denna tabell utgör underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder såväl lokalt i naturreservatet Öster-Mörtarö som regionalt i länet. De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att Länsstyrelsen måste prioritera mellan åtgärder i länets alla reservat. Den slutliga prioriteringen och tidsplaneringen på länsnivå genomförs av Länsstyrelsen.

Skötselåtgärd	Prio	Kommentar	Skötselomr.	Finansiering
Återupprätta bete	1		A,B, C	Skötselanslag
Hamling	1	Återkommande	A, B, C	
Rensa diket som avvattnar betesmarken i skötselomr. B2	1		B, C	Skötselanslag
Röjning av sly och igenväxningsvegetation	1		B2	Skötselanslag
Återkommande slyröjning	1	Vid behov	B	Skötselanslag
Friställning av grova träd och röjning i brynzoner och odlingsrösen	1	Vid behov	A, B, C	Skötselanslag
Plockhuggning och utglesning	2	Vid behov	A, C	Skötselanslag
Skötsel av befintligt småvatten	1	Vid behov	A2	Skötselanslag
Nyskapande av småvatten	2	Om lämplig lokal kan utses		Skötselanslag
Kartläggning av bentiska arter och biotoper	2		D	
Anordna parkeringsplats	1		Friluftsliv	Skötselanslag
Eventuellt anordna eldplats, sittbänkar och vedförråd	3	Ved ska fyllas på kontinuerligt	Friluftsliv	Skötselanslag
Anordna markerade stigar och ev. spänger	2		Friluftsliv	Skötselanslag
Sätta upp informationsskyltar	1		Friluftsliv	Skötselanslag
Gränsmarkering	1	Inom ett år	Friluftsliv	Skötselanslag
Underhåll av parkering, gräns, informationsskyltar, eldplats, sittbänkar, vedförråd, stigar och spänger	1	Vid behov	Friluftsliv	Skötselanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Efter utförd åtgärd	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	1	Enligt uppföljningsplan	Alla	Skötselanslag

BILAGA

4.1. Karta över skötselområden

Bilaga 4.1. Skötselkarta
Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län,
Beslut 2020-12-07.
dnr 511-7958-18.
Naturreservatet Öster-Mörtarö
Östhammar kommun.

Bilaga 5

Du kan överklaga beslutet

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du **skriftligen** överklaga beslutet hos Regeringen. **Observera att du ska skicka eller lämna överklagandet till Länsstyrelsen i Uppsala län, 751 86 Uppsala. Du kan även skicka in överklagandet via e-post till uppsala@lansstyrelsen.se.** Det ska du göra därför att Länsstyrelsen måste pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare till Regeringen.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor från den dag beslutet senast tillkännagavs**. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be om att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det Regeringen som beslutar om tiden kan förlängas eller inte.

Ditt överklagande ska innehålla:

- vilket beslut som överklagas, beslutets datum och diarienummer
- hur du vill att beslutet ska ändras
- varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt

Skriv också följande uppgifter, om du inte tidigare lämnat dem:

- personnummer
- adress till bostaden
- telefonnummer där du kan nås
- eventuellt övriga uppgifter som behövs för att man ska kunna skicka handlingar till dig

Om du har handlingar eller annat som du anser stöder din uppfattning, bör du skicka med kopior på dessa.

Ombud

Du har rätt att anlita ett ombud för att sköta överklagandet åt dig. I så fall ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar

Behöver du veta mer om hur du ska göra, går det bra att ringa till Länsstyrelsen, telefon 010-22 33 000. **Fråga efter den som varit föredragande i beslutet.**